

Nr 58.

Av herr **Holmgren**, om rätt för riksdagsman att deltaga i överläggning i utskott, som han ej tillhör.

För den som bevistar sina första riksdagar är allting nytt. Han ser med vaket och intresserat öga vad som försiggår. Han har lättare att lägga märke till och reagerar starkare mot det som kan vara otympligt och mindre ändamålsenligt i riksdagens arbetssätt än vad den gör, som redan är tillvänjd till detsamma.

Så har det gått mig, och jag vill, innan min kritik slöats av vanan, framlägga några anmärkningar mot riksdagens arbetssätt, som jag icke kan finna annat än berättigade.

Riksdagens ärenden förberedas i utskott, där partierna äro företrädde proportionellt till sin styrka. Jag utgår från att detta är två nödvändiga förusättningar för ett tillfredsställande arbetsresultat, vilka icke böra rubbas.

Förhållandena ha utvecklat sig så, att ärendenas utgång i riksdagen allt mer och mer blivt beroende av deras förbehandling i vederbörande utskott. Man kan väl säga, att det regelbundna förloppet är, att riksdagen besluter i enlighet med utskottets förslag. Motsatsen är undantag. Även när det gäller frågor, som icke äro partifrågor. Detta innebär, att de inlägg, som göras vid kamrarnas plenarsessioner, ha jämförelsevis ringa inflytande på frågornas öde. Synpunkter, vilka icke framkommit i utskottet, eller upplysningar om fakta, som varit utskottet obekanta, kunna helt naturligt icke, när de komma på ett så sent stadium som vid frågans avgörande i kamrarna, vinna det beaktande och få den inverkan på beslutet, som skulle ha varit fallet, om vederbörande medlem av riksdagen haft tillfälle att utveckla dem för utskottet. Men det är just detta han icke har, så vida han icke är medlem av ifrågavarande utskott.

Det är självklart redan på grund av det begränsade antalet medlemmar i varje utskott, att, även med den omsorgsfullaste och sakligaste rekrytering till utskotten, man icke kan komma därhän, att varje särskilt utskott inrymmer all riksdagens sakkunskap i de ärenden, som där behandlas. Det är tvärtom under de givna förhållandena helt naturligt, att i riksdagens båda

kamrar skall finnas ett ganska stort antal personer med intresse för och sakkunskap i frågor, som behandlas i andra utskott än det, där de själva äro placerade. I jordbruksutskottet kan sitta en jordbrukare, som har en utmärkt sakkunskap i vissa ärenden, som behandlas i bevillningsutskottet, i bevillningsutskottet en jurist med livligt intresse för en del frågor i lagutskottet eller en arbetare med sakkunskap i en hel del ärenden, som falla under statsutskottet o. s. v.

Under nuvarande förhållanden är den som har intresse för och sakkunskap i en fråga, som behandlas av ett utskott, av vilket han själv icke är medlem, hänvisad till den ur olika synpunkter ganska otillfredsställande arbetsmetoden att diskutera saken privatim med utskottets medlemmar, om och när han kan få tag i dem. Till utskottets överläggningar har han icke tillträde.

Detta att icke varje riksdagsman har tillfälle att framlägga sin mening och göra sin eventuella sakkunskap gällande i en fråga, som intresserar honom, innan detta i verkligheten är för sent för att öva inflytande på frågans utgång, finner jag vara ett allvarligt missförhållande i riksdagens arbetsätt och tror, att det inverkar menligt på arbetsresultatet i högre grad än man i allmänhet tänker sig.

I en mycket beaktansvärd motion (Nr 1 i första kammaren) vid innevarande riksdag har herr Gustaf W. Roos upptagit till behandling frågan om omorganisation av riksdagens arbetsformer. Till grund för hans motion ligger delvis en liknande tankegång som för min, nämligen att man bör vid utskottsbehandlingen bättre tillgodogöra sig den inom riksdagen befintliga sakkunskapen. Han föreslår för detta ändamål bland annat ökning av de ständiga utskottens antal och ökning av utskottssuppleanternas antal. Dessa åtgärder kunna utan tvivel vara gagneliga såväl för ärendenas behandling som för bättre tillvaratagande av arbetskraften inom riksdagen. Jag anser emellertid, att även andra åtgärder äro behöfliga.

Det så väl rent principiellt riktiga som ock, för att praktiskt tillgodogöra sig sakkunskapen, eftersträfvansvärda är, så som framgår av det föregående, enligt min mening att varje riksdagsman skulle ha rätt att deltaga i överläggningen (men naturligtvis icke i besluten), inom vilket utskott som helst i de frågor, där han önskade framlägga sin mening. Från denna ideella fordran borde man icke avlägsna sig längre än som av tekniska skäl verkligen är nödvändigt. Svårigheterna skulle väl främst ligga däri, att utskottslokalerna skulle bli överfyllda av folk, och att utskottsbehandlingen av ärendena skulle dra för långt ut på tiden genom ökat pratande. Jag tror ej, att dessa svårigheter skulle visa sig oöverkomliga. De flesta intressera sig icke för ett så stort antal frågor. Endast verkligt intresserade skulle komma. Å andra sidan skulle det för utskottet betyda en verklig vinst, att vid dess överläggningar deltog sådana bland riksdagens ledamöter utanför utskottet, som för de särskilda frågorna hyste starkare intresse, vilket i allmänhet sammanfaller med särskild sakkunskap.

För att klarlägga på vad sätt och i vilken utsträckning ett sådant friare deltagande i utskottens överläggningar skulle kunna införas behövs en utredning, och en sådan som ledes av god vilja och litet uppfinningsförmåga kan säkerligen finna lämpliga former.

Jag tillåter mig sålunda vördsamt föreslå,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående, och förslag till, sådana ändrade bestämmelser, att riksdagsman får rätt att delta i överläggning inom annat riksdagsutskott än det han själv tillhör.

Stockholm den 21 januari 1929.

Israel Holmgren.
